

مانی توپا در کانادا، کارشناس و پژوهشگر سازمان تحقیقات کشاورزی و استادیار دانشگاه صنعتی اصفهان است.

در این نشست تخصصی دکتر بهرام گرامی درباره موضوع کتاب اخیرش گفت: سال ۱۳۸۱ در برنامه شب شعر حافظ که در فرهنگستان هنر برگزار شد درباره گل و گیاه در شعر فارسی سخنرانی داشتم. همچنین در دانشگاه مریلند شیکاگو (به زبان انگلیسی) و نیز در برنامه‌ای به مناسبت بزرگداشت مولانا در این زمینه صحبت کردم، و چند سخنرانی دیگر نیز در مکان‌های مختلف داشتم که اینها گام‌های اولیه شکل‌گیری این کتاب بودند.

وی در مورد کتاب گل و گیاه در هزار سال شعر فارسی گفت: از آغاز شعر فارسی حدود یازده و نیم قرن می‌گذرد. اگر ۱۵۰ سال گذشته را در نظر بگیریم، آخرین شاعری که من از او نام برده‌ام فروغی بسطامی است که پنجاه سال قبل از مشروطیت زندگی می‌کرده است.

گرامی درباره این که چرا شعری از شاعران معاصر در کتاب نیآورده است، گفت: دریای تشبیهاتی که در شعر کهن وجود دارد، در اشعار شعرای معاصر یافت نمی‌شود. از این رو تنها اشعاری از اقبال لاهوری آورده‌ام. وی گفت: این اثر حاصل پژوهش گسترده‌ای است که

شصت و سومین نشست از سلسله نشست‌های مرکز پژوهشی میراث مکتوب با عنوان «گل و گیاه در هزار سال شعر فارسی»، با سخنرانی بهرام گرامی و با حضور جمعی از صاحب‌نظران و علاقه‌مندان روز ۸۶/۱۱/۱۵ در محل مرکز برگزار شد.

ابتدا اکبر ایرانی، رئیس مرکز، سخنان خود را با تناسب موضوع نشست به آیه کریمه «فاما ان کان من المقربین و روح و ریحان و جنة النعیم» آغاز کرد. وی گفت: هرچند تخصص آقای گرامی مباحث بیولوژیک و ژنتیک کشاورزی است، ولی علاقه وی به ادب و شعر فارسی باعث شد که این کتاب را تألیف کند.

ایرانی سپس به چند متن کهن اسلامی - ایرانی اشاره کرد که به جنبه‌های متعدد کاربرد گل و گیاه پرداخته‌اند. او در پایان سخنانش با توجه به ادبیات اسلامی، نمونه‌هایی از کاربرد مفهوم مثبت و منفی گل و گیاه در روایات و متون را آورد و بر ضرورت پژوهش در هر یک از این متون تأکید کرد.

دکتر بهرام گرامی، دارای مدارج تحصیلی کارشناسی مهندسی کشاورزی از دانشگاه تهران، کارشناسی ارشد اصلاح نباتات و بیماری‌های گیاهی از دانشگاه امریکایی بیروت و دکترای ژنتیک و علوم گیاهی از دانشگاه

آورده است: «مؤلف نگاه حافظ را شایسته آن دانسته است که گفتاری جدا و حتی در پیشانی کتاب طرح کند، زیرا دید آن سخن‌سرای بزرگ دارای معنویتی دگرگونه است و هر گلی را که به باغ شعر خود نشانیده بدان برجستگی و حشمت داده است.»

بهرام گرامی نمونه‌هایی از تشبیهات و استعارات زیبا و بدیع را به همراه اسلایدهای رنگی مربوط به آنها ارائه کرد و توضیحاتی درباره آنها داد. نمونه‌هایی چون نرگس: چشم، قدح، عصا و تاج زر؛ شقایق: داغ دل، افیون؛ بنفشه: ملال، رکوع و سربه زیری؛ چنار: دست انسان، پای مرغابی؛ بید: گربه؛ گل رعنا: دورنگی؛ نیلوفر: کبودی تن، عاشق مهر. سخنران، در پایان به پرسش‌های حاضران در جلسه پاسخ گفت.

طی دوازده سال به نتیجه رسیده است. طی این دوره یازده و نیم قرن سیزده هزار شاعر داریم که بخشی از اشعار آنها مربوط به گل و گیاه است، ولی متأسفانه این بحث مورد توجه محققان قرار نگرفته، و جای شگفت است که این همه کتاب و مقاله در مورد شعر قدیم نوشته‌اند، اما یک تحقیق جامع و اساسی در این مورد نداریم. خود من برای پیدا کردن مطلب به فهرست پایان‌نامه‌ها و مجلات تخصصی مراجعه کردم و با بزرگان ادب فارسی صحبت کردم، حتی یک مورد هم نیافتم. در صورتی که شعر و ادب فارسی سرشار از تشبیهات و استعارات است و بسیاری از محققان و ادیبان می‌توانسته‌اند چنین کاری را انجام دهند؛ با توجه به این مطلب که موضوع گل و گیاه چندان هم پیچیده نیست که کسی جرئت نزدیک شدن به آن را نداشته باشد.

گرامی گفت: در این کتاب بیش از یک میلیون شعر مورد جستجو قرار گرفته و ۴۸ هزار بیت از اسامی گل و گیاه معنی شده و چهار هزار بیت منتخب شده است. تشبیهات موجود در کتاب درباره ۹۸ گونه گیاهی (گل، میوه، درخت و...) از ۱۴۶ شاعر است که از بعضی شاعران یک بیت و بعضی صدها بیت آمده است، به گونه‌ای که بخش مربوط به حافظ خود می‌تواند کتابی جداگانه باشد.

گفتنی است که ایرج افشار در بخشی از مقدمه کتاب

نشست‌های زبان و ادبیات فارسی مرکز

۱. نشست ششم، نقد و بررسی کتاب بلوهر و بیودنسف، محمد روشن، محمود عابدی.
۲. نشست نوزدهم، نقد و بررسی کتاب کلیات بسحق اطعمه شیرازی، نجف دریابندری، مصطفی ذاکری، رستگار فسایی، نصرالله پورجوادی، عمادالدین شیخ‌الحکمایی.
۳. نشست بیست‌وهشتم، نقد و بررسی کتاب کشف‌المحجوب هجویری، محمدعلی موحد، فتح‌الله مجتبابی، نجیب مایل‌هروی، محمود عابدی.
۴. نشست چهل‌ویکم، جشن رونمایی کتاب خلاصه‌الاشعار و زبدة‌الافکار، عبدالعلی ادیب برومند، علی میرانصاری، میرجلال‌الدین کزازی.
۵. نشست پنجاهم، تأثیر مولوی بر اندیشه‌های اقبال، محمدحسین ساکت، کریم زمانی، مریم صلاحی‌مقدم، تحسین فراقی.
۶. نشست پنجاه‌وسوم، شناخت گل‌نوشته‌های دوران هخامنشی از دیدگاه اجتماعی و زبان‌شناسی، عبدالمجید ارفعی، محیط طباطبایی، حسن رضایی باغبیدی.
۷. نشست شصت‌وسوم، گل و گیاه در هزار سال شعر فارسی، بهرام گرامی.